

A Fővárosi Könyvtár.

1850-től 1895-ig számos sikertelen kísérlet történt a városi könyvtár föllállítására. Végre 1895-ben a fővárosi költségvetés külön tételben gondoskodott a könyvtárról. A könyvtár 1903-ig a főlevéltáros, 1911-ig pedig a statisztikai hivatali igazgató vezetése alatt állott. Eddig a könyvtárnak jórészt szakkönyvtár jellege volt; a statisztikai hivatali könyvtár mellett mint városigazgatási és szociálpolitikai szakkönyvtár működött és kezdettől fogva gyűjtötte a Budapest történetére vonatkozó irodalmat is. 1911-ben a közgyűlés elhatározta, hogy a Tisza Kálmán téren a könyvtár és egy nagyarányú közművelődési intézet számára épületet emel. Ugyanez évben a könyvtárt a statisztikai hivataltól is elválasztották és megindították a fiókkönyvtár hálózat kiépítését is. A könyvtár ettől kezdve mint nyilvános könyvtár működött. Miután a Tisza Kálmán tér beépítése a középítési bizottság részéről ellenzéssel találkozott, az a terv merült föl, hogy a könyvtárt és a fővárosi képzőművészeti gyűjteményt a Kálvin téren építendő fővárosi telken építsék föl. Amíg a könyvtár elhelyezése körül a tárgyalások folytak, a könyvtár ideiglenes elhelyezésére a Gróf Károlyi utcai elemi iskola helyiségeit alakították át. A könyvtár e helyen 1914-ben nyílt meg a nagyközönség számára. A háború a könyvtárépület felépítését ismét elodázta, de 1923-tól kezdve ismét előtérbe került a könyvtár elhelyezése, mert a Gróf Károlyi utcai helyiségek a hatalmas méretekben növekvő könyvtárt működésében megbénították. Szóba került a Ráday és Kinizsi utca sarkán levő régi földszintes épület telkének fölhasználása, majd egy lakóházzal kombinált könyvtári építkezés terve, azután a Gróf Károlyi palota fölhasználása, végre a Wenckheim grófi palota megvétele. Ez utóbbi terv került megvalósításra. A palotát a tanács 1926 novemberében vette meg és a vételhez a közgyűlés és a belügyminiszter is hozzájárult. Az átalakítás és berendezés költségeit az 1929. és 1930. költségvetési évre megosztva állapították meg. Az átalakítás és a berendezés munkálatainak befejezése után a könyvtár 1931. februárjában költözött át új helyiségeibe.

A Fővárosi Könyvtár 1925-ben a 838/925.sz.kgy. szervezési szabályzat értelmében egyetemes könyvtárrá alakult át. Eszerint a könyvtár szervezete két részből áll: 1. a tudományos jellegű központi könyvtárból és 2. a fiókkönyvtár hálózatból. A központi könyvtár célja a városi igazgatás körébe eső irodalom lehető teljes kiépítése, a főváros történetére vonatkozó irodalom összegyűjtése és az összes tudományágak körébe tartozó alapvető munkák megszerzése. Raktárrendszerben kiépített törzsállománya mellett különgyűjteményeket is tart fenn egyes szaktudományok speciális ápolására. (Bibliografiai gyűjtemény, Keleti gyűjtemény, Budapesti gyűjtemény, az első és nevezetesebb kiadású magyar szépirodalmi munkák gyűjteménye, a Szűry könyvtár, a hazai és külföldi vonatkozású röpiratok gyűjteménye, a könyvritkaságok gyűjteménye.) A Fővárosi Könyvtár másik része a 13 fiókkönyvtárból álló hálózat, amely a magyar és idegennyelvű, modern és klasszikus szépirodalmi és ismeretterjesztő művek kölcsönzésére van berendezve. Négy fiókkönyvtárnak olvasóterme, háromnak gyermekolvasóterme, kettőnek pedig a nyáriidőszakban kerti szabadolvasója is van.

A könyvtár könyvállománya 1930 végén 400.285 kötet volt (207.866 kötet központi könyvtári és 192.419 fiókkönyvtári könyv). Ugyancsak az 1930. évi statisztikai adatok szerint a központi könyvtár forgalma 152.227 kötet, a fiókkönyvtáraké pedig 962.958 kötet, az összes forgalom tehát 1.115.185 kötet volt. 1930-ban a könyvtár 38.469 kötetel gyarapodott.

ESTVÖS LORÁND TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁR
Államigazgatási és pénzügyi osztály
Budapest, V. Erzsébet tér 10. sz.

archivum: 94/23